

Nieuwe krukken voor hoogbejaarde Gerechtslinde

Leiconstructievervanging bij Nuenense Gerechtslinde

In een driehoekig plantsoen nabij een oude dorpspomp staat in Nuenen de 400 jaar oude *Tilia x europaea*, oftewel Hollandse linde, waaronder in het verleden recht gesproken werd. De lokale naam voor de boom is dan ook Gerechtslinde. In 1994 werd de kroon eraf gehaald vanaf 4 meter hoogte omdat er tonderzwam (*Ganoderma adpersum*) werd geconstateerd. De kroon, waarin al eeuwenlang uilen huisden, staat nu in de hoge hal van sociaal-cultureel centrum 't Klooster. Het overgebleven deel dat nu dient als priellinde krijgt een nieuwe leiconstructie om zijn zeer oude dag verder op door te brengen.

Auteur: Karlijn Raats

De linde heeft een stamotrek van 6,5 meter en is hol van binnen. Door het kleine kroonvolume is dat geen probleem. Het is weer een grote dag voor de bejaarde boom, want vandaag krijgt hij een nieuwe leiconstructie. Daar zorgt Kuppen Boomverzorging voor. De conditie en vitaliteit van de boom zijn nog in orde en de boom kan met deze constructie naar verwachting nog prima een kwart eeuw staan, of langer. Jammer dat de kroon eraf is gehaald. Henry Kuppen vertelt hierover: "De tonderzwam heeft kans gekregen om zich uit te breiden. Mogelijk dat de verzakking verder is ingezet doordat boomchirurgen begin jaren tachtig een gat in de boom hebben gemaakt en in de holle boom geklommen zijn om hem van binnen schoon te frezen. Daarna hebben ze er ijzeren stangen ingezet. In die tijd dachten de boomchirurgen nog dat dat goed was voor de boom. Voortschrijdend inzicht heeft echter aangetoond dat dit niet zo goed is."

De takken worden gestut door stempels. Hierdoor kan de oude leiconstructie er onderuit gehaald worden.

De kroon, waarin al eeuwenlang uilen huisden, staat nu in de hoge hal van sociaal-cultureel centrum 't Klooster.

Terwijl de takken gestut worden door stempels, zaagt Henry Kuppen de oude leiconstructie onder de boom weg.

De oude leiconstructie is een vijftig jaar oud, houten groengeverfd skelet met twaalf staanders in een buitencirkel en vier staanders in een binnencirkel die aan elkaar zitten met bovenligers. De balken zijn allemaal 8 bij 8 centimeter in doorsnede. Tussen de staanders staan twaalf smeedijzeren hekwerken uit 1890. Kuppen: "Op een aantal plaatsen waren de staanders naast de natuurstenen sokkel geplaatst. De nieuwe leiconstructie die wij terugzetten, komt precies

op de sokkel te staan. De constructie wordt van duurzaam inlands eikenhout. Ook verven en plamuren we de leiconstructie niet, want daardoor voorkom je dat het hout kan ademen en ontstaan vochtophopingen bij verbindingen. Hierdoor ontstaat houtrot. Dit is de reden dat we de oude leiconstructie moesten vervangen. De nieuwe constructie zal naar verloop van tijd wel grijs worden, maar dat geeft niet. Dat zegt niets over de stevigheid of kwaliteit van het hout." Ook heeft

"Het risico was groot dat het houten skelet op een gegeven moment onder het gewicht van de boom zou bezwijken"

Kuppen geobserveerd dat de middenring van de leiconstructie te dicht op de boom is geplaatst en op een grotere afstand van de boom moet komen te staan. "Het risico was groot dat het houten skelet op een gegeven moment onder het gewicht van de boom zou bezwijken", verklaart Kuppen de renovatiestap.

De stempels hielden de takken in de hoogte terwijl de oude leiconstructie er onderuit gezaagd werd.

Rond de boom staan hekwerken. Kuppen heeft inmiddels de gesteltakken gestut met stempels. Dan begint het karwei: samen met een werknemer haalt hij in delen de oude leiconstructie weg, die niet meer in verbinding staat met de gesteltakken omdat de stempels de takken omhoog hebben gestut. Kuppen neemt de komende periode het onderhoud ook voor zijn rekening. Hij wil dit wat anders gaan aanpakken dan altijd gedaan is: "Het snoeiwerk is niet consequent gedaan. Ik wil daar weer balans in gaan brengen. De onderste etage wil ik op een gelijk bladerdekhoopte krijgen door op 1,5 meter bovenleiconstructie de takken terug te knippen. Ik wil de boom ook ieder jaar gaan knippen in plaats van eens in de twee jaar. Hiermee worden kleinere wondjes gemaakt en dan houdt de boom na de knipbeurt nog ontwikkelde ogen over die

De nieuwe leiconstructie met ingepast 19de-eeuws hekwerk.

De oude leiconstructie.

in het voorjaar meteen kunnen uitlopen. Als je minder frequent knipt, zijn dit slapende ogen en kost het de boom extra energie om de knoppen te activeren." Op het geamputeerde deel van de hoofdstam ontwikkelen zich nog nieuwe scheuten op de hoofdstam. Kuppen verwijderd dat stuk hoofdstam niet, want dat zou het resterende stamweefsel te zeer beschadigen en ook de aanhechting van de gesteltakken nog verder verslechteren. "De scheuten knip ik, net als de andere takken, eenmaal per jaar terug tot aan de hoofdstam. Ook moeten we de stamscheuten en wortelopslag onder de eerste etage tweemaal

per jaar verwijderen. Hierdoor blijft de groei in de gesteltakken maximaal en blijft de monumentale stam beter zichtbaar. De bordjes van de ANWB die hier eerst onder de boom stonden, halen we ook weg en zetten we buiten de kroon." Voorbijganger en inwoner van Nuenen Jozef Kusters bewijst dat de gemeente er goed aan heeft gedaan om de monumentale linde te laten staan in plaats van hem te vellen na ontdekking van de tondelzwam: "Goed dat de gemeente moeite doet om de boom te behouden. Ook al is het een geamputeerde boom, hij moet wel blijven, want het is een karakteristieke boom.

Als je als mens een rot beentje hebt, kun je ook verder leven na het laten afzetten van dat beentje. Niet alleen is de boom gezichtsbepalend, ook betekent de boom veel voor dit dorp. Het dorpskrantje heet 'Rond de linde'. Grappig, want normaal zijn hoofdonderwerpen in dat blad allerlei markante mensen en hun levensloop. Maar nu betreft het de boom zelf die een nieuw jasje krijgt!"

Inmiddels staat de nieuwe leiconstructie, de klus is geklaard. Ook het smeedijzeren hekje staat er weer.

Boombeheerder Thijs Brouwers van de gemeente Nuenen: "Toen ik begin dit jaar bij de gemeente kwam werken, waren er al diverse offertes aangevraagd met betrekking tot de renovatie bij verschillende boomverzorgende bedrijven, waaronder ook Henry Kuppen. Dit heb ik toen verder opgepakt en zijn we uitgekomen bij Henry Kuppen. Tevens ken ik Henry al sinds mijn vorige baan bij gemeente Mill en Sint Hubert. Daar heeft hij ook diverse werkzaamheden uitgevoerd."

Gepensioneerd jurist en inwoner van Nuenen, Jozef Kusters: "Het dorpskrantje heet 'Rond de linde'. Grappig, want normaal zijn hoofdonderwerpen in dat blad allerlei markante mensen en hun levensloop. Maar nu betreft het de boom zelf die een nieuw jasje krijgt."

**"De scheuten knip ik,
net als de andere takken,
eenmaal per jaar terug tot
aan de hoofdstam"**

In de jaren tachtig hebben boomchirurgen de binnenkant van de holle boom schoongefreesd en stangen geplaatst. Hierdoor kon de tondelzwam zich manifesteren.

Niet alleen is de boom gezichtsbepalend, ook betekent
de boom veel voor dit dorp